



Valvira

Tillstånds- och tillsynsverket
för social- och hälsovården

Detaljhandel med alkoholdrycker

Anvisning 5/2018

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Innehåll

Inledning.....	3
Detaljhandel med alkoholdrycker.....	3
Åldersgräns för inköp.....	4
Berusade kunder.....	5
Förmedling av alkoholdrycker.....	6
Försäljningstider i detaljhandeln.....	7
Förtäring av alkoholdrycker på detaljhandelsstället.....	7
E-handel och leverans av alkoholdrycker till beställare samt självbetjäningsskassor.....	8
Försäljningsställets personal.....	8
Anskaffning av alkoholdrycker.....	9
Placering av alkoholdrycker.....	9
Prissättning av alkoholdrycker.....	9
Reklam och annan säljfrämjande verksamhet för alkoholdrycker.....	10
Egenkontroll.....	12
Myndighetstillsyn.....	12
Ansökan om detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker.....	13
Förutsättningar för detaljhandelstillstånd för livsmedelsaffär.....	14
Behandlingstider för ansökningar samt avgifter.....	16
Anmälan om ändringar.....	16
Nedläggning av verksamheten.....	17

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Inledning

Denna anvisning behandlar försäljning av alkoholdrycker i detaljhandeln.

Till uppgifterna för Valvira som centralt ämbetsverk hör enligt alkohollagen styrning, samordning och utveckling av regionförvaltningsverkens tillståndsförvaltning och tillsyn, produktion av informations-, statistik- och kommunikationstjänster för alkoholförvaltningen samt tillsyn över detaljhandeln med och serveringen av alkoholdrycker och tillsynen över reklamerna för och marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet och på sådana luftfartyg som har finsk nationalitet.

Syftet med anvisningen är att förbättra fullföljandet av de allmänna mål som ställs i alkohollagen. Anvisningen är avsedd som ett hjälpmedel för företagare som bedriver detaljhandel med alkohol samt anställda i branschen.

Anvisningen beaktar den totalreform av alkohollagen som genomförts och den har utarbetats i samråd med regionförvaltningsverken och Päivittäistavarakauppa ry - Dagligvaruhandeln rf. Anvisningen kommer att uppdateras under våren 2018 med innehållet i statsrådets samt social- och hälsovårdsministeriets förordningar och preciseras utgående från praktisk erfarenhet.

Denna anvisning ersätter från och med 1.3.2018 Valviras anvisning 1/2016 Detaljhandel med alkoholdrycker i livsmedelsaffärer.

Mer information och anvisningar som gäller detaljhandel med alkoholdrycker finns på Valviras och regionförvaltningsverkens webbplatser www.valvira.fi och www.avi.fi.

Detaljhandel med alkoholdrycker

I detaljhandeln får alkoholdrycker säljas endast i färdigt fyllda slutna kärl, såsom flaskor eller burkar genom att överlåta dem till kunder på ett godkänt detaljhandelsställe.

Alko har ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker i Finland. Som en avvikelse till detta kan tillstånd till detaljhandel med alkoholdrycker i vissa fall beviljas, och drycker som innehåller högst 2,8 procent alkohol får säljas fritt.

Tillstånd till detaljhandel med alkoholdrycker beviljas av det regionförvaltningsverk inom vars verksamhetsområde affären är belägen. Tillstånd som beviljas för livsmedelsaffär, Alkos butik eller i anslutning till ett serverings- eller tillverkningsställe ger rätt att sälja alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 procent alkohol. Detaljhandelstillstånd kan också beviljas för tillverkningsställe för gårdsvin (högst 13 %) och hantverksöl (högst 12 %).

Tillståndshavaren ska i sin affärsverksamhet iaktta bestämmelserna om detaljhandel med alkohol, och personalen ska känna till de bestämmelser som gäller för försäljning av alkoholdrycker. Vid försäljning och marknadsföring av alkoholdrycker får åtgärder som strider mot god sed inte vidtas. En åtgärd anses strida mot god sed, om den är klart oförenlig med allmänt

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

godtagna samhälleliga värden, och i synnerhet om den ger uttryck för en positiv eller likgiltig attityd till att hälsan äventyras under alkoholpåverkan eller med narkotika, läkemedelspreparat eller kemikalier.

Fasta alkoholpreparat som innehåller högst 2,8 viktprocent etylalkohol, till exempel chokladpraliner eller glass, får säljas fritt. Detaljhandel med samt servering och marknadsföring av starkare preparat regleras av bestämmelserna i alkohollagen om alkoholdrycker, och gäller till exempel åldersgränser. Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent alkohol förutsätter tillstånd, och detaljhandel med alkoholdrycker som innehåller mer än 5,5 volymprocent alkohol omfattas av alkoholbolagets ensamrätt. Vid tillämpning av alkohollagen betraktas som preparatets alkoholhalt i volymprocent då dess alkoholhalt i viktprocent.

Syftet med bestämmelserna om detaljhandel med alkohol är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Bestämmelserna är bland annat ägnade att förebygga alkoholbruk bland minderåriga samt att förebygga negativa effekter av överkonsumtion av alkohol. Även ordningsproblem minskar när försäljningen övervakas.

Åldersgräns för inköp

Alkoholdrycker som innehåller mer än 1,2 procent alkohol får inte säljas till personer som inte har fyllt 18 år. Valvira rekommenderar att inte heller drycker som innehåller mindre alkohol än detta säljs till personer under 18 år.

Säljpersonalen bör lära känna förpackningarna av alkoholdrycker, så att den lättare känner igen alkoholdrycker av olika styrkor samt alkoholfria drycker i försäljningssituationen.

Åldern ska kontrolleras hos alla kunder som ser unga ut och köper alkoholdrycker. Eftersom en del unga personer ser mycket äldre ut än vad de är i verkligheten, är det skäl att kontrollera åldern också på en ung person som ser ut att vara äldre än 18 år.

Försäljarna ska be unga kunder visa upp ett fotoförsett identitetskort, också om personen tidigare skulle ha konstaterats vara i myndig ålder. Om en minderårig första gången felaktigt har konstaterats vara i myndig ålder rättas felet inte till om intyg inte längre begärs. När butiken kontrollerar åldern på alla unga personer i samband med alkoholinköp förmedlas även ett budskap till andra kunder om att åldersgränsen övervakas. Detta bidrar till att minska minderårigas försök att köpa alkohol.

Ålderskontroll. En kund som köper alkoholdrycker ska på begäran bevisa sin ålder för personalen och för myndigheter som övervakar iakttagandet av alkohollagen. Intyg som godkänns för ålderskontroll är gällande **identitetskort** som utfärdats av myndigheten samt **pass** eller **körkort**. Ett godtagbart intyg är också Trafis mobilkörkort.

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Ett utländskt identitetskort med fotografi samt pass eller körkort gäller som identitetsbevis, om det inte verkar vara lätt att förfalska och om personens ålder framgår av kortet. Som bevis på ålder godkänns även annat dokument med fotografi som utfärdats av en myndighet, såsom främlingspass eller resedokument för flykting. Däremot kan åldern inte bevisas till exempel med FPA-kort eller studerandekort.

Försäljaren ska kontrollera om kunden har fyllt 18 år och om fotografien på intyget föreställer kunden.

Om en ung kund inte kan visa upp en identitetshandling får alkohol inte säljas till honom eller henne. Förklaringar i stil med "Jag glömde mitt id-kort hemma, men mina kompisar här kan intyga att jag fyllt 18" duger inte.

Om ett identitetsbevis uppenbart är förfalskat, kan försäljaren kontakta polisen och meddela om det förfalskade dokumentet. Försäljaren har dock inte rätt att beslagta identitetsbeviset eller gripa kunden.

En kassör som sålt alkoholdrycker till en minderårig kan bli straffrättsligt ansvarig. Också av denna anledning rekommenderas det, att ålder kontrolleras hos alla kunder som ser unga ut och som köper alkoholdrycker. Dagligvaruhandeln rf och Alko anvisar att kontrollera åldern hos alla köpare av alkoholdrycker som verkar vara yngre än 30 år.

Valvira rekommenderar att försäljningsställena informerar kunderna om åldersgränsen och om att den övervakas. Detta kan göras till exempel genom att skyltar läggs fram vid kassan och dryckesavdelningen. Skyltarna ger information om åldersgränsen för försäljning av alkoholdrycker och om att kunder som köper alkoholdrycker på begäran ska visa upp ett identitetsbevis.

Berusade kunder

Alkoholdrycker får inte säljas till personer som uppenbart är berusade. Kännetecknen för en sådan person är bland annat:

- personen har svårigheter att fästa blicken eller personen har en glasartad blick
- personen uppträder störande, är högljudd och överdrivet självsäker
- personen har svårt att begripa saker och förstå vad andra säger
- personens rörelser är osäkra och klumpiga och han eller hon har svårt att få grepp om föremål eller möbler
- personen går svajigt och kan inte gå rakt, eller ramlar omkull utan stöd
- personen talar sluddrigt eller inte längre begripligt
- personen är förvirrad eller har svårt att kontrollera sina känslor
- personen har långsamma reflexer
- han eller hon nickar till
- han eller hon mår illa

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Om en person kommer till kassan för att köpa alkoholdrycker och verkar vara berusad kan större klarhet i saken fås genom att man samtalar med personen.

Man bör vara noggrann i att bedöma kundens berusningstillstånd. Att en kund till exempel endast luktar alkohol är inte ett tillräckligt bevis på att kunden uppenbart är berusad. Kännetecknen för berusning ska alltid bedömas separat från fall till fall. Vid bedömningen av berusningstillstånd ska man ta hänsyn till att kännetecknen som tyder på berusning kan bero på en sjukdom eller skada. Tillämpningen av kännetecknen får inte leda till diskriminering på grund av sjukdom eller skada. Dock får alkohol aldrig säljas till en person vars berusningstillstånd tydligt kan observeras.

Valvira rekommenderar att försäljningsstället informerar kunderna, till exempel genom skyltar vid kassan och dryckesavdelningen, om att alkoholdrycker inte säljs till personer som uppenbart är berusade.

Förmedling av alkoholdrycker

Alkoholdrycker får inte säljas om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycken förmedlas till en person som inte fyllt 18 år eller till en person som uppenbart är berusad. Med förmedling av alkohol avses överlåtelse av alkohol till en annan person. Alkoholdrycker får inte förmedlas eller överlåtas mot arvode. Alkoholdrycker får inte heller utan arvode förmedlas eller överlåtas till personer som uppenbart är berusade eller som inte har fyllt 18 år.

Alkoholdrycker får inte säljas om försäljaren har grundad anledning att misstänka att kunden olovligen överlåter eller förmedlar alkoholdrycker.

Minderåriga och personer som uppenbart är berusade får oftast tillgång till alkoholdrycker via nära släktingar eller kompisar, samt genom att be myndiga personer som befinner sig utanför butiken att hämta alkoholdrycker åt dem mot ersättning.

Det finns motiverade skäl att misstänka att en köpare förmedlar alkoholdrycker om man till exempel ser honom eller henne diskutera med ett gäng ungdomar i eller utanför butiken och ta emot pengar av dem. Vid köpsituationen kan en misstanke om förmedling väckas av att mängden drycker är stor eller av att samma person köper alkoholdrycker flera gånger under en kort tid. Även betalning med mynt och småsedlar kan stärka misstanken om förmedling av alkohol.

En förmedlare kommer överens om att köpa alkoholdrycker, tar emot pengar och överlåter drycker utanför eller i den omedelbara närheten av butiken. Med en effektiv övervakning på och i närheten av försäljningsstället kan man identifiera personer som förmedlar alkoholdrycker.

Om en person som köper alkoholdrycker befinner sig i sällskap av unga eller uppenbart berusade personer, ska försäljaren bedöma om köparen överlåter drycker till sällskapet. När ett sällskap av flera unga personer köper alkoholdrycker bör man säkerställa att alla som ingår i sällskapet har uppnått myndig ålder.

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Misstanken om förmedling kan stärkas till exempel om:

- en ung eller en uppenbart berusad person i sällskapet diskuterar alkoholprodukter, väljer drycker som ska köpas eller ger pengar till den som köper alkoholdrycker
- en kund köper en stor mängd olika alkoholdrycker och betalar dem med små sedlar och mynt eller med flera olika betalningsmedel
- en kund kommer för att köpa samma produkter som tidigare har nekats en minderårig eller en uppenbart berusad person
- en kund som köper alkoholdrycker kommer till platsen med en bil med berusade eller unga passagerare

I osäkra situationer kan en diskussion med kunden ge nödvändig tilläggsinformation för att besluta om man ska sälja eller inte.

Genom samarbete mellan butiker och med hjälp av väktare kan förmedling av alkohol mer effektivt förebyggas. Butiker kan till exempel dela information om avslöjad förmedling.

Övervakningskameror och belysning utanför butiken kan förebygga förmedling i närheten av butiken.

Försäljningstider i detaljhandeln

På ett detaljhandelsställe är det tillåtet att sälja över 2,8-procentiga alkoholdrycker endast klockan 9.00–21.00. Detaljhandelsställets öppettider kan vara längre än försäljningstiden för alkoholdrycker. Oberoende av försäljningsställets öppettider får försäljningen av alkoholdrycker inledas tidigast klockan 9 och den ska avslutas senast klockan 21.

Om affären håller öppet efter klockan 21 kan tillgången till alkoholdrycker förhindras från och med klockan 21. Alkoholdrycker får inte säljas om det inte med säkerhet kan fastställas att alkoholdryckerna har tagits i besittning före klockan 21. Alkoholdrycker som kunden tagit i besittning före klockan 21 kan betalas i kassan efter klockan 21.

Om affären öppnas tidigare än klockan 9 eller om affären håller öppet efter klockan 21, kan iakttagandet av bestämmelserna om försäljningstider underlättas och säkerställas genom strukturella och tekniska metoder. Sådana åtgärder är bland annat att stänga alkoholdrycksavdelningar och kylskåp samt att täcka alkoholdryckerna eller förvara dem i ett lager. Med dessa åtgärder och tydlig information om öppettiderna i affären kan kunderna effektivt informeras om försäljningstiden för alkoholdrycker.

Om butiken stängs och nya kunder inte tas emot efter klockan 21, kan de kunder som finns kvar i butiken fullfölja sitt inköp av alkoholdrycker utan brott mot bestämmelserna om försäljningstider.

Förtäring av alkoholdrycker på detaljhandelsstället

Det är förbjudet att förtära alkohol på försäljningsstället. Tillståndshavaren och personalen är skyldiga att övervaka, att alkoholdrycker inte förtärs inomhus eller utomhus på detaljhandelsstället och inte heller i den omedelbara närheten av området.

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Tillståndshavaren ska vid behov märka ut det område där det är förbjudet att förtära alkoholdrycker. Sådana områden är till exempel bord som finns placerade i inomhus- eller utomhusområden. Om innehavaren av detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker tillåter förtäring av alkoholdrycker till exempel vid bord som placerats inomhus eller utomhus eller inte ingriper i det kan försäljningen betraktas som sådan servering som förutsätter serveringstillstånd. Skyldigheten att märka ut området betyder dock inte att samtliga utomhusområden som tillståndshavaren har till sitt förfogande skulle behöva avgränsas med fysiska element. Däremot ska de märkas ut enligt behov efter prövning från fall till fall.

E-handel och leverans av alkoholdrycker till beställare samt självbetjäningsskassor

Innehavaren av detaljhandelstillstånd får inte leverera alkoholdrycker till kunder, med undantag av Alko. En innehavare av detaljhandelstillstånd får ta emot beställningar och betalningar i sin nätbutik även för alkoholdrycker. Beställda alkoholdrycker får överlåtas till kunden endast inomhus på detaljhandelsstället och inom ramen för försäljningstiderna.

Inom detaljhandeln är det i princip inte förbjudet att använda ett kassasystem som bygger på självbetjäning. Användningen förutsätter dock att kundens behörighet att köpa alkoholdrycker säkerställs vid varje försäljningstillfälle och att alkoholdryckerna överläts i samband med personlig kundbetjäning. Det behövs också ett godkännande av tillståndsmyndigheten. Tillståndsmyndigheterna tillämpar prövning från fall till fall när villkor ställs för kassa- och försäljningsarrangemangen.

Enligt regionförvaltningsverkens tillståndspraxis hittills har den som övervakar självbetjäningsskassorna inte kunnat vara bunden till andra arbetsuppgifter utan att äventyra en effektiv övervakning.

Försäljningsställets personal

En ansvarig föreståndare eller annan person som tillståndshavaren har utsett för denna uppgift och som fyllt 18 år ska finnas på plats för att säkerställa lagligheten av detaljhandeln med alkoholdrycker. Tillståndshavaren ska ordna övervakningen av försäljningen på ett sådant sätt att en person som fyllt 18 år som och ansvarar för försäljningen av alkoholdrycker effektivt kan övervaka försäljningen och vid behov ingripa i den. En minderårig person som har fyllt 16 år får sälja alkoholdrycker endast under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som utsetts för uppgiften.

Detaljhandelsstället ska ha en så stor personal som med beaktande av verksamhetens omfattning och art behövs för att övervakningen ska vara effektiv och ordningen upprätthållas effektivt. Tillståndshavaren ansvarar för dimensioneringen av ett tillräckligt antal anställda som en del av den plan för egenkontroll som uppgörs av tillståndshavaren.

Den som deltar i övervakningen av detaljhandel får i sitt uppdrag inte vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel.

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Anskaffning av alkoholdrycker

En butik får endast sälja sådana alkoholdrycker som avses i tillståndet och som tillståndshavaren har anskaffat med butikens tillståndsnummer från en tillverkare eller partihandlare av alkoholdrycker.

Tillståndshavaren får även importera alkoholdrycker för försäljning vid det egna försäljningsstället. Innan importen inleds ska tillståndshavaren göra en anmälan till Valvira om sin verksamhet som importör av alkoholdrycker (se närmare i Valviras anvisning "Kommersiell import av alkoholdrycker för servering eller detaljhandel").

Om tillståndshavaren har flera detaljhandelsställen, ska alkoholdryckerna skaffas till varje ställe med ett separat tillståndsnummer.

Placering av alkoholdrycker

Alkoholdryckerna ska placeras tillräckligt åtskilt från läskedryckerna. Detta underlättar övervakningen av försäljningen och understryker alkoholens speciella karaktär.

Att skilja alkoholdryckerna från övriga drycker tjänar även kunderna, eftersom detaljhandeln omfattar drycker som köparna inte nödvändigtvis identifierar som alkoholdrycker. Produktnamnet, förpackningen och påskriften samt själva dryckesfärgen kan påminna om en läskedryck till den grad att det finns en reell risk att kunderna misstar en alkoholdryck för en läskedryck.

Alkoholdryckerna ska vara åtskilda från produkter som är avsedda för barn och unga. Alkoholdrycksförpackningarna fungerar på samma sätt som reklam på detaljhandelsstället, och det är inte tillåtet att rikta reklam för alkoholdrycker till barn och unga.

Alkoholdrycker bör placeras så att man lätt kan övervaka dem och på det sättet hindra snatteri och förmedling. Övervakningen kan effektiveras till exempel med hjälp av övervakningskameror och låsbara skåp.

Prissättning av alkoholdrycker

Mängdrabatter är förbjudna. Med mängdrabatt avses till exempel att fem cider säljs till priset av fyra eller att samma öl säljs billigare i en förpackning med 12 flaskor än som enskilda ölfaskor.

Priset på en alkoholdryck som säljs enskilt får inte vara högre än priset på samma enskilda dryck i ett flerpack. Om till exempel öl säljs i ett flerpack med 12 flaskor till ett pris på 12 euro, får priset på en ölfaska som säljs enskilt i så fall inte överstiga en euro.

Försäljningsstället får inte vägra sälja produkter som säljs i flerpack enskilt. Därför är det bra om det även finns enskilda flaskor/burkar i närheten av flerpack. Då behöver inte kunderna riva upp ett flerpack och butiken hålls skräpfri.

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Reklam och annan säljfrämjande verksamhet för alkoholdrycker

Utgångspunkten är att det är tillåtet att göra reklam för svaga alkoholdrycker. Reklamen är dock inte längre tillåten om den innehåller säljfrämjande metoder som står i strid med god sed, är opassande eller om reklamen riktar sig till minderåriga.

Vissa alkoholdrycker i den tillståndspliktiga detaljhandeln innehåller produktnamnet på en stark alkoholdryck. Eftersom det är förbjudet att göra reklam för starka alkoholdrycker gäller förbudet för indirekt marknadsföring även dessa produkter, och de får endast saluföras om tillståndet inte beviljats i anslutning till serverings- eller tillverkningsställe. Nämnade produkter får ingå i standardprislistor, men separat annonsering av priserbjudanden är förbjuden.

På själva försäljningsstället ska dessa produkter ställas fram på ett sakligt och diskret sätt. I synligheten av dryckerna kan även helhetsintrycket beaktas i relation till det aktuella försäljningsställets försäljningsvolym och det övriga sortimentet.

Alkohollagen innehåller inget direkt förbud mot marknadsföring av sådana svaga alkoholdrycker i vilkas namn ingår artnamnet på en stark alkoholdryck, till exempel gin, rom eller vodka. I sådana fall ska man dock se till att helhetsintrycket eller någon annan marknadsföringsåtgärd inte leder till att förfarandet kan tolkas som indirekt marknadsföring av en viss stark alkoholdrycksart.

Det är förbjudet att göra reklam för alkoholdrycker på allmänna platser. Inomhus på detaljhandelsstället är det däremot tillåtet att göra reklam för sådana produkter som säljs på platsen, dock med beaktande av ovan nämnda undantag.

På försäljningsställets skyltfönster och utanför lokalen i dess omedelbara närhet kan man också ge information om tillgången på de svaga alkoholdrycker som står till buds och utannonsera deras priser. Endast av motiverat skäl som hänför sig till platsens läge eller det faktum att stället är svårt att hitta får reklamen placeras på en annan plats än inom synhåll från försäljningsstället. Kunden ska kunna associera sambandet mellan alkoholreklamen och försäljningsstället, både synkontakten och den funktionella kontakten. Till exempel en allmän ljusstavla utanför ett köpcentrum får inte innehålla tillståndshavarens reklam.

På en allmän plats utanför försäljningsstället får dessa produkter inte lyftas fram exempelvis med en särskilt stor reklamskylt eller på annat sätt som väcker uppmärksamhet. Produkten får inte heller lyftas fram på ett sätt som är tydligt reklamässigt. Det är alltså inte tillåtet att mer ingående beskriva produktens kvalitet, smak eller andra egenskaper.

Det är förbjudet att utanför försäljningsstället utannonsera sådana priserbjudanden på alkoholdrycker som varar kortare tid än två månader.

Priser på alkoholdrycker som är i kraft en kortare tid än två månader får inte visas utåt från försäljningsstället, och priser får inte utannonseras till

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

exempel på tv, i radio, i tidningar eller på webbsidor. Utannonsering av priser på alkohol är tillåten endast när erbjudandet oavbrutet är i kraft i minst två månader.

Valvira rekommenderar att prisets giltighetstid anges i annonsen. Om avsikten är att priset på en alkoholdryck gäller tills vidare, rekommenderas det att man i annonsen anger från vilken tidpunkt priset har varit i kraft. Det ska vara möjligt att utreda giltighetstiden för priset på en alkoholdryck, om alkoholmyndigheten begär en sådan uppgift. Att ange prisets giltighetstid i marknadsföringen skapar bättre förutsättningar för övervakningen. Detta minskar även myndigheternas behov av be tillståndshavaren lämna uppgift om prisets giltighetstid.

Reklamföringen av alkoholdrycker ska vara saklig och diskret. Reklamen får inte vara ägnad att särskilt locka s.k. svaga konsumentgrupper, såsom unga eller storkonsumenter av alkohol. Alkoholdryckens höga alkoholhalt eller riklig konsumtion av drycken får inte beskrivas positivt, och man får inte heller ge en felaktig bild av alkoholens egenskaper eller effekter.

På detaljhandelsstället är det tillåtet att ordna presentationstillfällen av de produkter som ingår i detaljhandelstillståndet, men smakprov får inte delas ut. Alkoholdrycker får inte delas ut gratis.

Inköp av alkoholdrycker får inte göras lockande genom att man fäster konsumenternas uppmärksamhet vid tilläggsförmåner som är oväsentliga med tanke på produkten. Förmåner som är förknippade med inköp av alkoholdrycker ska ha ett sakligt samband till huvudprodukten. En förmån som ges i samband med inköp av alkoholdrycker eller ett kombinerat erbjudande ska på något sätt ha ett samband med att alkoholdrycken förtärs, förvaras el. dyl. Tilläggsprodukter får inte utlovas som en slumpmässig förmån t.ex. "ett glas på köpet åt de hundra första kunderna som köper produkten". En tilläggsprodukt får inte vara en belöning för kunden för att kunden ökar mängden av sina alkoholinköp. Tilläggsprodukter får inte reklamföras som gratis eller i övrigt vederlagsfria, eftersom man måste betala för huvudprodukten för att få dem.

Det är förbjudet att i detaljhandeln och vid servering erbjuda och betala sådan gottgörelse för priset på en alkoholdryck som räknas ut utifrån de alkoholdrycker eller andra konsumtionsnyttigheter och tjänster som köps. I samband med stamkundskort och förmånsprogram får försäljningen av alkoholdrycker inte främjas på ett sådant sätt att inköp av alkoholdrycker blir desto billigare ju mer man köper dem eller andra konsumtionsnyttigheter.

Reklam för svaga alkoholdrycker är förbjuden om den innebär att konsumenterna deltar i spel, lotterier eller tävlingar. På ett detaljhandelsställe får det alltså inte ordnas spel, lotterier eller tävlingar som hänför sig till alkoholdrycker eller där alkoholdrycker utdelas som pris.

Det är förbjudet att erbjuda och betala gottgörelse. Av detta följer att man i samband med förmånsprogram som gäller i Finland inte heller får betala gottgörelse för inköp som gjorts utomlands.

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Den som gör reklam får inte heller i en datanättjänst som denne kontrollerar använda sig av visuellt eller verbalt innehåll som produceras av konsumenter och inte heller sprida sådant innehåll.

Valvira har utarbetat en anvisning om marknadsföring av alkohol som innehåller exempel på tolkningen av bestämmelserna. Oftast är det dock helhetsintrycket av marknadsföringen som avgör när verksamheten ska anses strida mot lagen.

Egenkontroll

En tillståndshavare ska ha tillräckliga och korrekta kunskaper och uppgifter om sin verksamhet och de skyldigheter enligt lag som hänför sig till den och om de risker som är förenade med det praktiska fullgörandet av skyldigheterna.

Tillståndshavaren ska utarbeta en skriftlig plan för att säkerställa att verksamheten är lagenlig (plan för egenkontroll), samt iaktta den och föra bok över genomförandet. Planen ska hållas uppdaterad.

Planen för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av vilka riskerna är för de negativa effekter som avses i 1 § i alkohollagen, hur det övervakas att lagen iakttas, hur de risker som är förknippade med kritiska situationer hanteras och hur upptäckta brister åtgärdas.

Planen för egenkontroll får vid behov slås ihop med den plan för egenkontroll som avses i livsmedelslagen och tobakslagen, och planen kan även utarbetas elektroniskt.

Närmare bestämmelser om utarbetandet av en plan för egenkontroll och om dess innehåll och genomförande utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Förfaranden som gäller egenkontrollen kommer att uppdateras i denna anvisning under våren 2018 enligt SHM:s förordning.

Myndighetstillsyn

I samband med behandlingen av en tillståndsansökan utreder regionförvaltningsverket om kriterierna för beviljande av tillstånd uppfylls. Efter att detaljhandelstillstånd beviljats övervakar myndigheterna verksamheten bland annat genom att utföra inspektioner på försäljningsställena.

Regionförvaltningsverken och Valvira har rätt till tillträde för att inspektera försäljningsställets lokaler och verksamhet samt att få tillgång till de dokument som behövs för tillsynen samt att få alla anmälningar, upplysningar och dokument som är nödvändiga för tillsynen. Regionförvaltningsverket och Valvira har också rätt att utan ersättning ta och få de prover som behövs för tillsynen. Tillståndshavaren ska ordna bokföringen och kassafunktionerna på så sätt att uppgifterna vid behov är tillgängliga för myndigheterna.

Tillståndshavaren ska på utsatta tider lämna tillsynsmyndigheterna de anmälningar och upplysningar som behövs för tillsynen över försäljningen och verksamheten i övrigt och för bedömning av verksamhetens risker. Närmare bestämmelser om hur anmälningar och upplysningar ska lämnas

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Förfaranden som gäller anmälningar kommer att uppdateras i denna anvisning under våren 2018 enligt SHM:s förordning.

Påföljder för överträdelser. Tillståndsmyndigheten kan ålägga en innehavare av detaljhandelstillstånd att betala en påföljdsavgift (300–1000 euro) eller tilldela en anmärkning för överträdelse av bestämmelserna i alkohollagen. Detaljhandelstillståndet kan återkallas utan ersättning antingen för viss tid eller permanent på grund av allvarliga eller upprepade överträdelser eller om tillståndshavaren inte längre anses uppfylla förutsättningarna för tillståndet, och situationen inte har rättats till inom en angiven tidsfrist.

Även personalen ansvarar för alkoholförsäljningen. Böter kan dömas ut till en försäljare som har sålt alkoholdrycker till en minderårig eller uppenbart berusad person. I de allvarligaste fallen är även fängelsestraff möjlig.

Om personalen på ett detaljhandelsställe inte förmår upprätthålla ordningen på stället eller om det krävs för att garantera allmän ordning och säkerhet i området kan polisen förbjuda detaljhandel för högst den pågående försäljningstiden. Tillståndsmyndigheten ska underrättas om förbudet.

Ansökan om detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker gäller för ett försäljningsställe. Tillståndshavaren får sälja alkoholdrycker endast i den lokal som är föremål för det beviljade detaljhandelstillståndet. Om tillståndshavaren vill sälja alkoholdrycker vid ett annat ställe, ska han eller hon först ansöka om och få ett detaljhandelstillstånd som ger rätt att sälja alkoholdrycker vid det andra stället.

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker gäller endast för en tillståndshavare. Om tillståndshavaren överlåter försäljningsstället till en annan företagare som fortsätter affärsverksamheten där, får den nya företagaren inte sälja alkoholdrycker på ifrågavarande affärsställe innan tillståndsmyndigheten på ansökan har beviljat företagaren ett detaljhandelstillstånd.

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker beviljas tills vidare, om inte sökanden inte själv har ansökt om tillstånd för viss tid, eller om inte tillståndsmyndigheten av grundad anledning anser att tillståndet ska beviljas för högst ett år för att det ska gå att kontrollera att sökanden eller den tillståndspliktiga verksamheten har de förutsättningar som behövs eller för att ge akt på konsekvenserna av verksamheten.

Ett detaljhandelstillstånd och de rättigheter som ingår i tillståndet får inte säljas eller läggas ut eller på annat sätt överföras till någon annan.

Ett detaljhandelstillstånd berättigar att sälja alkoholdrycker till kunder inom detaljhandeln. Dessutom kan alkoholdrycker säljas för servering till en innehavare av serveringstillstånd.

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Ansökan om detaljhandelstillstånd. Innan försäljningen av alkoholdrycker inleds ska detaljhandelstillstånd ansökas och erhållas för det ställe där försäljningsverksamheten är avsedd att bedrivas.

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker ska ansökas hos det regionförvaltningsverk inom vars område detaljhandelsstället är beläget.

Innan regionförvaltningsverket kan inleda behandlingen av en tillståndsansökan ska sökanden ha ett FO-nummer (företags- och organisationsnummer).

Detaljhandelstillstånd kan inte beviljas ett aktiebolag, en andelslag eller en förening som håller på att grundas eller bildas, eftersom dessa inte har rättshandlingsförmåga innan de är registrerade.

Ansökningsblanketten finns på adressen www.suomi.fi.

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker kan beviljas en enskild person, ett bolag eller en sammanslutning som bedöms ha ekonomiska förutsättningar att bedriva sådan verksamhet och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver. Tillstånd kan förvägras bland annat på grund av att sökanden har försatts i konkurs eller likvidation, har försummat sina betalningsskyldigheter eller att sökanden personligen är olämplig för uppgiften på grund av att han eller hon missbrukar berusningsmedel eller har gjort sig skyldig till brott. Sökandens förutsättningar och den tillförlitlighet som krävs utreds genom utlåtanden som tillståndsmyndigheten begär av polisen och vid behov av andra myndigheter.

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker förutsätter att en plan för egenkontroll utarbetas för försäljning av alkoholdrycker.

När detaljhandelstillstånd beviljas bedöms separat i varje enskilt fall om försäljningsarrangemangen är lämpliga för försäljning av alkoholdrycker. Tillståndsmyndigheten får meddela bestämmelser som gäller kassa- och försäljningsarrangemang, om det till ställets läge eller verksamhet hänför sig särskilda risker med avseende på övervakning eller allmän ordning och säkerhet eller om det också bedrivs servering på samma verksamhetsställe. Vanligen har bestämmelser om kassa- och försäljningsarrangemang meddelats i samband med ibruktagandet av kassasystem som baserar sig på självbetjäning. Det är inte meningen att bestämmelser om kassa- och försäljningsarrangemang ska meddelas i större utsträckning än tidigare på grund av den nya alkohollagen.

Förutsättningar för detaljhandelstillstånd för livsmedelsaffär

För en livsmedelsaffär kan detaljhandelstillstånd beviljas för försäljning av högst 5,5-procentiga alkoholdrycker inomhus i byggnaden för en sökande som annat än tillfälligt saluhåller livsmedel. Tillstånd kan inte beviljas för tillfällig försäljning, utomhuslokaler eller för butiker som enbart säljer alkoholdrycker.

Detaljhandelsstället ska saluhålla ett mångsidigt utbud av livsmedel för det dagliga behovet. Försäljningen av alkoholdrycker får inte stå för en klart större andel av näringsverksamheten än försäljningen av andra livsmedel. Avsikten med bestämmelsen är att försäljningen av alkoholdrycker ska

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

vara en del men inte den huvudsakliga delen av dagligvaruhandelns kundservice. Försäljningsandelarna för de olika produkterna kan inte exakt uppskattas när tillstånd söks, men tyngdpunkten i näringsidkarens affärsverksamhet kan märkas redan i det skedet. Om kunderna erbjuds att köpa främst bara alkoholdrycker är det ofrånkomligt att försäljningen av dem kommer att stå för en klart större andel än försäljningen av andra livsmedel.

Detaljhandelstillstånd kan också beviljas en sökande som saluhåller livsmedel i en butiksbil eller butiksbåt som på en reguljär rutt betjänar fast bosatta eller säsongboende. Detaljhandelstillstånd får inte beviljas till exempel för en butiksbil som kör omkring på eller besöker offentliga tillställningar eller som transporterar alkoholdrycker längs sådana rutter eller till sådana ställen som bestäms utifrån kundernas beställningar.

Förutsättningar för annat detaljhandelstillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker kan beviljas i samband med serveringstillstånd för detaljhandel med högst 5,5-procentiga alkoholdrycker. I samband med serveringstillstånd för viss tid eller i anslutning till ett serveringsområde som godkänts för tillställningar eller evenemang får detaljhandelstillstånd dock beviljas endast för evenemang som ordnas av flera tillverkare av alkoholdrycker och vars syfte är att presentera produkter för konsumenterna. Detaljhandelstillstånd kan alltså inte beviljas till exempel för serveringsstället för en musikfestival. En avvikelse från detta är emellertid exempelvis öl- och vinmässor, där flera producenter av alkoholdrycker presenterar sina produkter för konsumenterna.

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker kan beviljas i anslutning till ett ställe där alkoholdrycker tillverkas. Tillståndshavaren får då i anslutning till tillverkningsstället sälja alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 volymprocent alkohol och som tillståndshavaren själv tillverkat eller som tillverkats av någon annan.

Detaljhandelstillstånd för högst 5,5-procentiga alkoholdrycker kan också beviljas Alko, om försäljningsställets läge inte medför oskäligen olägenhet för dem som bor i närheten.

Detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas tillverkaren av alkoholdryckerna i fråga och gäller i anslutning till eller i den omedelbara närheten av det tillverkningsställe där alkoholdryckens jäsning skett och som finns i en byggnad som avses i markanvändnings- och bygglagen. Detaljhandelstillståndet för gårdsvin och hantverksöl gäller även andra, högst 5,5-procentiga alkoholdrycker.

Med gårdsvin avses en alkoholdryck som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol och har framställts enbart genom jäsning av bär, frukter eller andra växtdelar, med undantag för druvor och spannmålsprodukter, och som har tillverkats på ett sådant tillverkningsställe som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker, som utövar sin verksamhet i samband med jordbruk och fysiskt åtskilt från andra tillverkningsställen för alkoholdrycker, som inte tillverkar på licens och som per kalenderår producerar högst 100 000 liter alkoholdrycker.

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Med hantverksöl avses en alkoholdryck som innehåller högst 12 volymprocent etylalkohol och har framställts enbart genom jäsning av mältade eller omältade spannmålsprodukter, och där det vid tillverkningen inte har använts andra tillverkningsämnen än korn av andra växter, socker, humle och andra i jäsningen inbegripna växtdelar och kryddor, och som har tillverkats i ett sådant bryggeri som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker, som utövar sin verksamhet fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker, som inte tillverkar på licens och som per kalenderår producerar högst 500 000 liter alkoholdrycker; hantverksöl kan också vara sahti.

Behandlingstider för ansökningar samt avgifter

Man ska reservera minst en månad för behandlingen av ansökan på regionförvaltningsverket. Till exempel kan utredningen av sökandens tillförlitlighet i vissa fall ta en längre tid. En bristfällig ansökan orsakar fördröjning i behandlingen.

En ansökan bör alltid inledas i tillräckligt god tid innan försäljningsstället öppnas, eftersom det är olagligt att sälja utan tillstånd eller med föregående ägares tillstånd. Om regionalförvaltningsverket anser att en tillräcklig utredning för godkännande av försäljningsstället inte har kunnat fås av ansökan och dess bilagor, kan en inspektion förrättas på försäljningsstället där även den som ansöker om detaljhandelstillstånd eller dennes representant kan närvara. Försäljningen kan inledas först när regionförvaltningsverket har beviljat tillstånd och godkänt försäljningsarrangemangen.

Tillståndsbeslutet skickas till sökanden med posten. Tillståndet kan också hämtas från regionförvaltningsverket om så önskas.

Tillstånds- och tillsynsavgifter. Tillståndsmyndigheten tar ut en avgift för behandlingen av tillståndsansökningar samt en lagstadgad årlig tillsynsavgift. Avgifterna täcker kostnaderna för myndighetsarbetet. Avgifterna är ut sökbara utan dom eller beslut. Närmare bestämmelser om avgifter för behandlingen av ansökningar utfärdas genom statsrådets förordning om avgifter till regionförvaltningsverken.

Anmälan om ändringar

Ändringar i detaljhandelsstället. Om tillståndshavaren beslutar att väsentligt ändra karaktären eller omfattningen av sin verksamhet så att tillståndet inte längre täcker den förändrade verksamheten, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet innan ändringen genomförs. Inga ändringar får genomföras innan tillståndsmyndigheten har godkänt ändringen av tillståndet.

Ändringar i ägarförhållandet och förvaltningen av ett bolag. Om ett tillstånd har beviljats en juridisk person, och det bestämmande inflytande över den juridiska personen som grundar sig på äganderätt, avtal eller andra arrangemang överförs, ska tillståndshavaren underrätta tillståndsmyndigheten om saken inom två veckor från det att det bestämmande inflytandet överfördes.

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

När regionförvaltningsverket till exempel har utrett tillförlitligheten av nya delägare eller styrelseledamöter och förutsättningarna för försäljning av alkoholdrycker, informeras bolaget om detta. Under behandlingen av anmälan får försäljningsverksamheten fortsätta normalt.

Om tillståndshavaren överlåter affärsverksamheten till ett annat bolag eller till en privat näringsidkare eller om aktörens FO-nummer ändras, ska den som fortsätter affärsverksamheten ansöka om ett nytt detaljhandelstillstånd. Den nya företagaren får inte sälja alkoholdrycker innan ett nytt tillstånd har beviljats honom eller henne för försäljningsstället.

Namnändringar. Om tillståndshavarens namn eller adress eller affärsställets namn ändras, ska detta anmälas till regionförvaltningsverket.

Nedläggning av verksamheten

En skriftlig anmälan om avslutad försäljning av alkoholdrycker ska göras till regionförvaltningsverket inom två veckor efter att försäljningen har upphört. Om en innehavare av detaljhandelstillstånd försätts i konkurs, har konkursboet rätt att fortsätta att sälja alkoholdrycker högst ett år efter att konkursen har börjat genom att meddela detta till regionförvaltningsverket.

När verksamheten upphör eller övergår till någon annan får innehavaren av detaljhandelstillståndet för alkoholdrycker utan partihandelstillstånd sälja sitt alkoholdryckslager till en annan tillståndshavare. Överlåtelsepriset kan överenskommas mellan köparen och säljaren. Säljaren ska meddela regionförvaltningsverket om försäljningen inom 30 dagar från det att besittningen har överlåtits. Alkoholdryckslagret kan också överföras till ett annat försäljningsställe eller återlämnas till partihandlaren. Tillståndshavaren ska också lämna regionförvaltningsverket en årsanmälan om försäljningen fram till den dag verksamheten upphört. Ett dokument ska uppgöras om överlåtelsen av alkoholdryckslagret till en ny ägare eller till ett annat försäljningsställe, varav framgår vilken mängd av varje alkoholdryck som överlåts. Dokumentet ska skickas till regionförvaltningsverket.

Mer information Mer information ges av överinspektör Juuso Nieminen, e-postadress: alkoholi@valvira.fi.

Direktör

Jussi Holmalahti
Jussi Holmalahti

Överinspektör

Juuso Nieminen
Juuso Nieminen

Dnro V/7896/2018

20.2.2018

Distribution Regionförvaltningsverket
Dagligvaruhandeln rf
Social- och hälsovårdsministeriet

Övriga anvisningar

Servering av alkoholdrycker (Valvira anvisning 4/2018)
Anvisning om marknadsföring av alkohol (Valvira anvisning 6/2018)